

NYE BØKER

Ellen Vahr skriver om sin egen mormors eventyrlige reise til Amerika i 1916, hvor hun endte opp i tjeneste for den styrtrike Vanderbilt-familien. «Miss Marie» er Vahrs andre roman, og den er allerede solgt til et tysk forlag. Foto: Heiko Junge/NTB scanpix

– En engasjert suffragette

Ellen Vahr skriver om sin egen mormors eventyrlige reise til Amerika i 1916, hvor hun endte opp i tjeneste for den styrtrike Vanderbilt-familien.

■ VERONICA KARLSEN

«Miss Marie» heter romanen som ligger tett opp til livet til Ellen Vahrs mormor. Boken er allerede solgt til et tysk forlag og forfatteren ser at hun har skrevet en utvandrer-roman som skiller seg ut. For vi skal ikke til prærien. I stedet skal vi inn i de mildt sagt storslåtte stuenene til familien Vanderbilt. Turen går til herskapshus på Long Island og i New York.

– Jeg har vokst opp med historien om at mormor tjente for en mektig og rik familie under første verdenskrig. Det var først som voksen, da jeg begynte å skrive, at jeg forsto hvor utrolig historien er.

Vahr forteller om mormoren

Thea, bakerdatter fra Kampen i Kristiania som dro til Amerika for å redde familiens bedrift da melkrisen var et faktum. Vel installert på Long Island, hos Vanderbiltene, steg hun raskt i gradene. Millionærfamilien hadde en betrodd barnepike, og snart ble Thea, som fikk navnet Marie i Amerika, dennes tjenestepike. Dermed kom hun tett på den legendariske familien, hun fikk trille barna deres – og møtte den navngjetne Consuelo Vanderbilt, kvinnen som giftet seg med en britisk hertug, et giftermål som blant annet har inspirert serieskaperen bak Downton Abbey.

– Men senere ble Consuelo skilt, og hun ble en engasjert suffragette som arbeidet for kvin-

nelig stemmerett, forteller Vahr.

Sårbare kvinner

Vanderbilt-kvinnen kastet seg altså inn i kvinnekampen, og det samme gjorde Vahrs mormor. Som ung tjenestepike fra et annet land fikk hun fort erfære hvor sårbar hun og andre i hennes stilling var. De kunne lett bli ofre for overgrep og grov urettferdighet.

– For selv om hun fikk se ekstrem rikdom på nært hold, dette var Amerikas rikeste familie, så var det ikke snakk om å komme til en idyll. Blant Vanderbiltene var det både idealister og filantroper, men å inngå i tjenerstaben deres kunne være hardt. Det var hierarkier og systemer som gjorde det lett for andre å trykke de mest sårbare ned, sier forfatteren.

Hun fremholder at hun ikke har lest noen andre bøker om de mange unge jentene som dro alene over dammen for å tjene.

– Marie, som hun altså het under oppholdet i USA, startet

på kjøkkenet. Men hun kom seg opp fra kjelleren, fra kjøkkenet, til stuen «upstairs». Der fikk hun gå i hvit uniform og ble respektert. Samtidig så hun en voldsom urettferdighet rundt seg, noe hun etter hvert begynte å opponere mot, forklarer forfatteren.

Blir en trilogi

Kvinner og kvinners kår går som en rød tråd gjennom Vahrs bøker. Også selv har hun gjort en reise. Utdannelsen har hun fra Handelshøyskolen i København, og det ble 20 gode år med jobber i finans og forsikring. Men samtidig var det noe som ikke stemte, og etter hvert utdannet hun seg til coach og startet et inspirasjonssenter for kvinner.

– Det var «mitt andre liv». Mitt tredje liv handler om skrivingen. Det ble først to sakprosa-bøker om å følge hjertet – om å våge. Så kom den første romanen min, «Gaven», som baserer seg på livet til husmannsdatteren Anne Brannfjell,

Norges mest kjente kloke kone. Jeg er Brannfjells tipp-tipp-oldebarn, informerer forfatteren. Som snart kunne glede seg: Ikke bare ble «Gaven» (2016) solgt til Tyskland. Den ble også nominert til Bokhandlerprisen – ikke akkurat hverdagskost for en romandebutant. Vahr forsto at det var forfatter hun skulle være fra nå av og nå blir det en trilogi om Thea, der de to neste bøkene vil bli litt løsere basert på mormorens liv. En mormor som ikke lenger er blant oss, men som forfatteren noen ganger fornemmer mens hun skriver. Hun forteller om et underlig sammentreff:

– 31. mars 2016 fikk jeg en veldig trang til å sette i gang med akkurat dette bokprosjektet om Thea, et prosjekt jeg hadde gjort research til en god stund. Jeg skrev de første sidene denne dagen for så å oppdage at denne datoen utgjør 100-årsdagen for Theas reisedag. Det var nemlig 31. mars 1916 at bakerdatteren fra Kampen startet den lange ferden mot Ellis Island. (NTB)